

130 godina profesionalne zaštite bilja u Bugarskoj

Автор(и): Растителна защита
Дата: 14.01.2026 Брой: 1/2026

Защити растенията – съхрани живота

Tradicionalno, 16. januara Fakultet za zaštitu biljaka i agroekologiju Poljoprivrednog univerziteta u Plovdivu ugošćuje Dan stručnjaka za zaštitu biljaka. Ova godina je posebna, jer obeležava 130. godišnjicu početka organizovanih aktivnosti zaštite biljaka u Bugarskoj. Istorija ispunjena izazovima i poteškoćama, čija je glavna misija i dalje zaštita i očuvanje raznolikosti biljnih vrsta u uslovima nestabilne i visoko dinamične klimatske i fitosanitarne sredine.

Proslava pod motom „Zaštiti biljke – sačuvati život“ održaće se u renoviranoj i moderno opremljenoj predavaonici 7 Poljoprivrednog univerziteta u Plovdivu, koja nosi ime prvog dekana Fakulteta – prof. dr Dobrija Burova.

Zaštita biljaka je ključni faktor za razvoj moderne i održive poljoprivrede, konkurentne u dinamičnom okruženju stalnih klimatskih, ekonomskih i društvenih promena. Tokom godina njene funkcije su evoluirale i, od regulisanog rešenja za borbu protiv određenog štetočinja na vinovoj lozi, postepeno je preuzela odgovornu zadaću da se bavi globalnim izazovima kao što su klimatske promene, gubitak biodiverziteta i, iznad svega, održavanje zdravstvenog stanja biljaka, koje čine osnovu celokupnog života, funkcionisanja ekosistema i bezbednosti hrane.

U početku je bila loza...

U dalekoj 1884. godini pojavila se u Bugarskoj filoksera – „kuga vinove loze“ – najrazornija pošast koja je ikada zadesila naše vinogradarstvo. U roku od nekoliko godina, uništen je veliki deo vinograda u regionima Vidin, Lom, Vraca i drugim. Put filoksere od zapada ka istoku, a zatim i jugu preko Stare planine, bio je obeležen trakama crvenog platna podignutim visoko iznad obolelog vinograda. Ovaj „front“ je zahvatio celu Bugarsku i sa 1.150.000 dekara vinograda 1897. godine površina se smanjila na 434.000 dekara 1919. godine. Pojava filoksere zahtevala je hitne mere: donošenje „Zakona o merama protiv zaraze filokserom (kuga vinove loze) i o obnavljanju vinograda koje je ona opustošila“ Dekretom cara Ferdinanda od 16. januara 1896. godine. Upravo ovim zakonom postavljen je službeni početak borbe protiv biljnih štetočina i aktivnosti zaštite biljaka u našoj zemlji.

Regulisanje aktivnosti zaštite biljaka u Bugarskoj

Usledio je niz zakona koji pravno regulišu aktivnosti zaštite biljaka u zemlji:

- Zakon o unapređenju poljoprivredne proizvodnje i zaštiti oranične imovine – 1925, koji reguliše karantinske mere za uvoz poljoprivrednih proizvoda;
- 1930. godine donet je prvi samostalni zakon koji uređuje zaštitu biljaka od bolesti i štetočina, a Dekretom br. 21 cara Borisa III od 10.04.1933. ratifikovana je Međunarodna konvencija za zaštitu biljaka iz Rima iz 1929. godine.

Tokom godina nije postojala centralizovana struktura koja bi sprovodila sve aktivnosti zaštite biljaka u zemlji. U skladu sa zahtevima postavljenim u Međunarodnoj konvenciji o zaštiti biljaka iz Rima 1951, 1991. godine Velika narodna skupština ratifikovala je Međunarodnu konvenciju i tim činom omogućila uspostavljanje službe u skladu sa međunarodnim standardima.

Na osnovu Uredbe Saveta ministara br. 131 od 15. jula 1992. i naknadne Naredbe ministra poljoprivrede i prehrambene industrije od 14. oktobra iste godine, osnovana je Nacionalna služba za zaštitu biljaka (NSZB).

Donošenjem Zakona o zaštiti biljaka iz 1997. i dopunskog akta iz 2001. godine, Služba je potvrđena i institucionalizovana kao jedino zvanično državno telo za vršenje kontrolnih i regulatornih funkcija u oblasti zaštite biljaka. Kao spoljna fitosanitarna granica EU, NSZB je uložila napore da uskladi zakonodavstvo sa onim u Zajednici u oblastima kao što su biološko ispitivanje i odobravanje sredstava za zaštitu biljaka, organska poljoprivreda, fitosanitarna kontrola, Centralna laboratorija za kontrolu pesticida i regionalne laboratorije za suzbijanje štetočina.

2021. godine osnovana je Bugarska agencija za bezbednost hrane (BABH) kao jedinstveno telo za kontrolu bezbednosti i kvaliteta hrane u Republici Bugarskoj. Njena glavna funkcija je praćenje poštovanja nacionalnih i evropskih kontrolnih zahteva u oblasti:

- bezbednosti i kvaliteta hrane, dodataka hrani i pića;
- veterinarske medicine i dobrobiti životinja;
- zaštite biljaka i đubriva;
- fitosanitarne kontrole;
- kontrole stočne hrane;
- granične kontrole sirovina i proizvoda biljnog i životinjskog porekla, i drugih.

Koncept zdravlja biljaka kao budućnost zaštite biljaka

Tokom protekle decenije svedoci smo duboke transformacije u razumevanju zaštite biljaka. Postizanje visokog zdravstvenog stanja ratarske proizvodnje u nestabilnoj i visoko dinamičnoj klimatskoj i fitosanitarnoj sredini zahteva drugačiji pogled na zaštitu biljaka i pomeranje njenog fokusa sa ere isključivo hemijske kontrole na integralno upravljanje štetočinama (IPM). Ovo je sveobuhvatan i ekološki prihvatljiv pristup upravljanju štetočinama u poljoprivrednim sistemima, koji podrazumeva stratešku integraciju više metoda suzbijanja – agrotehničkih, bioloških i hemijskih praksi – kako bi se populacije štetočina održale ispod praga ekonomske štete. Kao rezultat, rizici po životnu sredinu i ljudsko zdravlje su minimizirani. IPM posebno naglašava preventivne mere, monitoring i donošenje odluka na osnovu utvrđenih pragova štete.

Stvarni rizik od smanjenja poljoprivrednog zemljišta, klimatske promene, gubitak biodiverziteta i zagađenje planete, kao i neuspešna klimatska politika koja se sprovodi na globalnom nivou, suočavaju poljoprivrednike sa novim izborima.

Direktiva o monitoringu zemljišta – za zdravija i otpornija zemljišta u Evropi

Zaštita biljaka postaje sastavni deo šireg koncepta zdravlja biljaka, koji obuhvata zdravlje zemljišta u koje se seje seme, kompleks mikroorganizama i hranljivih materija u tom zemljištu, karakteristike semena, uključujući otpornost ili toleranciju na ekonomski značajne bolesti i štetočine, primenu novih poljoprivrednih praksi u gajenju useva kao što su združeni usevi, mamci usevi, trake cvetajućih biljaka, malčiranje i druge, koje podstiču korisne organizme i imaju repelentni ili suzbijajući efekat na štetne.

Savremena zaštita biljaka deo je precizne poljoprivrede, koja omogućava metode daljinskog monitoringa, inovativne alate za upravljanje pritiskom štetočina i bolesti, biološke agense za suzbijanje i maksimalnu brigu o životnoj sredini.

Razvoj neophodnog stručnog kapaciteta dobro obučених stručnjaka, koji rade u bliskoj saradnji sa naučnicima, univerzitetskim obrazovanjem i strukovnim organizacijama proizvođača, prerađivača i trgovaca, važan je korak u sprovođenju transformacije zaštite biljaka u našoj zemlji.

Povodom stručnog praznika stručnjaka za zaštitu biljaka i obeležavanja 130 godina aktivnosti zaštite biljaka u Bugarskoj, 16. januara 2026. godine na Poljoprivrednom univerzitetu – Plovdiv, održaće se proslava pod motom **„Zaštiti biljke – sačuvati život“**

prema sledećem PROGRAMU:

13:00 - 13:30 Registracija i kafa

13:30 - 14:00 Zvanično otvaranje i pozdravni govori

14:00 - 14:20 „130 godina zaštite biljaka u Bugarskoj – kratak istorijski pregled i aktuelni trendovi“, prof. dr Olja Karadžova, zamenik izvršnog direktora BABH

14:20 -14:40 „Konkurentnost poljoprivrede i obezbeđivanje hrane bugarskog porekla – uloga zaštite biljaka“, Neli Jordanova, generalni direktor Bugarskog udruženja industrije za zaštitu biljaka (ARIB)

14:40 - 15:00 „130 godina nauke o zaštiti biljaka u Bugarskoj“, prof. Rumen Tomov, dekan Fakulteta za agronomiju, Univerziteta za šumarstvo, Sofija

15:00 - 15:20 „Urea sa inhibitorima – alternativa za smanjene doze azotnog đubrenja i bez alternative za zaštitu životne sredine“, Tatjana Mihajlova, izvršni direktor Ekofol AD i član BARZ

15:20 - 15:40 "Integrisane i biološke metode u zaštiti biljaka", doc. dr Jordanka Kartalska, dekan Fakulteta za zaštitu biljaka i agroekologiju Poljoprivrednog univerziteta, Plovdiv

15:40 - 15:50 Prezentacija BARZ sa govornikom Milkom Janevim

15:50 - 16:10 „Prevenција појаве широкогрудог коренјака (*Capnodis tenebrionis* L.) u organskim i konvencionalnim voćnjacima“, Božidar Petkov, predsednik Nacionalnog ud